

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземної філології
Філологічний факультет
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
Кафедра романо-германської філології**

МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА



**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**25 травня 2022 р.
м. Полтава**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземної філології
Філологічний факультет
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
Кафедра романо-германської філології**

МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

25 травня 2022 р., м. Полтава

Полтава
2022

Редакційна колегія:

Шаравара Тамара, проректор з науково-педагогічної роботи і перспективного розвитку Полтавського державного аграрного університету, доктор історичних наук, професор, голова редакційної колегії;

Дорогань-Писаренко Людмила, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень Полтавського державного аграрного університету, кандидат економічних наук, професор;

Сизоненко Наталія, завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент;

Дедухо Алла, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент;

Матвієнко Леся, старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних наук;

Мокляк Оксана, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук.

Затверджено до друку вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 7 від 03.05.2022 р.).

**УДК 81 : Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : зб.
008 : 316.74 матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 25 травня
М 74 2022 р.). Полтава : ПДАУ, 2022. 286 с.**

До збірника увійшли тези доповідей докторів, кандидатів наук, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, подані до організаційного комітету III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика».

У збірнику висвітлено актуальні проблеми репрезентації національно-мовної картини світу; діалогу національних культур (лінгвокультурологічний, лінгвокогнітивний, етнолінгвістичний та літературознавчий аспекти); соціокультурної та психологічної парадигми міжкультурного спілкування, теорії та практики перекладу в контексті міжкультурної комунікації; представлено інноваційні технології викладання української та іноземних мов.

Для науковців, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, докторантів, здобувачів вищої освіти ступенів вищої освіти бакалавр, магістр.

Тексти доповідей публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для студентів та аспірантів).

© ПДАУ, 2022

© Автори статей, 2022

ЗМІСТ

І. НАЦІОНАЛЬНО-МОВНІ КАРТИНИ СВІТУ: ВЕРБАЛЬНА І НЕВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

Березняк Вікторія ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЛЬГЕЛЬМА ФОН ГУМБОЛЬДТА	14
Воловик Лариса, Ісай Валерія АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОВОТВОРЕННЯ І ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	16
Воскобойник Валентина СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ	19
Галицька Олена ЄВРОПЕЇЗМИ В СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ	22
Гнідець Максим МОВА ЯК ОСНОВНИЙ СКЛАДНИК КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	25
Гончаренко Софія РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІОЛІНГВІСТИКИ	28
Горбенко Євгенія, Іотова Ірина СПЕЦИФІКА НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В АРАБСЬКІЙ КУЛЬТУРІ	32
Дедушно Алла, Шаравара Тамара ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ ЗАКЛАДУ	34

Дейна Людмила

«Я-ОБРАЗ» ЯК УОСОБЛЕННЯ ЦІННІСНОГО ВИМІРУ МОВНОЇ
КАРТИНИ СВІТУ ЩОДЕННИКАРЯ

37

Залужна Ольга, Кривенька Аліна

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА ФУНКЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ
ВЖИВАННЯ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ
ПЕРСОНАЖІВ У СУЧАСНІЙ ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ (НА
МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Б. БРУКСА «БОНІ ТА КЛАЙД: ІСТОРІЯ
КОХАННЯ»)

41

Ковальчук Єлизавета

DIE SPRECHAKTE DER ZURÜCKWEISUNG IM ROMAN «DER
PROZESS» VON FRANZ KAFKA

44

Куліченко Алла

ТІЛО ЛЮДИНИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

48

Ланова Ірина

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ СУЧАСНИХ ЗМІ

50

Лукаш Наталія

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ ФУНКЦІЇ ПОРІВНЯЛЬНИХ ЗВОРОТІВ
У РЕЧЕННЯХ ІЗ ПРЕДИКАТАМИ КІЛЬКОСТІ

53

Матвєєва Наталя

ДВОМОВНІСТЬ У КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРІ КИЄВА

56

Мізіна Ольга

ВИКОРИСТАННЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СПІЛКУВАННЯ В
РОБОТІ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ

60

Павлюк Олена

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ОПОЗИЦІЇ «СВОЇ – ЧУЖІ» В ПОВІСТІ
А. ГАВАЛЬДА L'ÉCHAPPÉE BELLE

64

Полових Анна-Марія

МЕХАНІЗМИ ПРОДУКУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ
ЯВИЩ COVID-19 У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

68

Савицька Тетяна, Маджар Наталія

ІНТОНАЦІЙНА ВИРАЗНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ЗАСІБ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

71

Свинаренко Наталія, Добрунова Людмила

ПРО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ГУМАНІТАРНУ СПІВПРАЦЮ

75

Сизоненко Наталія

НОВІ МЕНЮОНІМИ В ЗАКЛАДАХ ХАРЧУВАННЯ М. ПОЛТАВИ:
МОТИВИ НОМІНАЦІЙ

79

Царьова Ірина

ДИСКУРС ВІЙНИ: ВЖИВАННЯ ЛЕКСЕМИ *ВІЙСЬКОВИЙ*

83

Юрковська Майя

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ В
ГЕТЕРОГЕННИХ ТЕКСТАХ АНГЛОМОВНИХ АНІМАЦІЙНИХ
КОМЕДІЙ НА ОСНОВІ ВЗАЄМОДІЇ ВЕРБАЛЬНИХ ТА
НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

85

Яковлюк Христина

THE VALUE OF INDIVIDUAL PREFERENCES IN A PROCESS OF
CONTEXT-FREE MEANING PREDICTABILITY

87

II. ДІАЛОГ НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР:

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ, ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ, ЕТНОЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ

Богиня Лариса, Кушпіль Наталія, Овчаренко Оксана

УРАХУВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ У
ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

92

Вечерок Ольга, Трусова Людмила, Скальська Світлана

ВПЛИВ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ
КУЛЬТУРИ МАРОККО

96

Młodzieżowa Akademia Musicalowa, Czerwony Tulipan, Big Day, «Капела Ганки Вуйцяк», Angela Gaber Trio).

Крім освітніх проєктів як для поляків, так і для українців, надзвичайно важливими є культурницько-мистецьке та освітнє співробітництво. Воно розширює світогляд людей різних народів, надає молоді нові перспективи. Це надзвичайно позитивно діє і допомагає зрозуміти людям один одного, сприяє євроінтеграції.

Джерела та література

1. Калакура О. Цивілізаційний вимір українсько-польської співпраці на тлі євроінтеграційних процесів (досвід Галичини). *Наукові записки ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України*. 2016. Вип. 2. С. 283–295.

Наталія Сизоненко,

кандидат філологічних наук, доцент,

Полтавський державний аграрний університет

НОВІ МЕНЮОНІМИ В ЗАКЛАДАХ ХАРЧУВАННЯ М. ПОЛТАВИ: МОТИВИ НОМІНАЦІЙ

Гастрономічний дискурс – окремий вид комунікації, пов’язаний зі станом харчових ресурсів, процесами їх обробки і споживання (А. Олянич).

До гастрономічного дискурсу уналежнюють і тексти меню – перелік страв і напоїв у закладах харчування, назви яких в ономастиці називають менюонімами [1, с. 198–199; 2]. Функціонування таких найменувань зумовлене типом закладу харчування, його креативною концепцією, локальними особливостями кухні, способами приготування і подавання страв тощо.

Усталені, традиційні для певного закладу харчування менюоніми доповнюються або замінюються на нові внаслідок впливу зовнішніх чи внутрішніх чинників. Нові назви страв і напоїв у меню – результат відображення

мотивів номінації. *Мета нашої розвідки* – дослідити, які мотиви спричинили появу нових менюонімів у закладах харчування м. Полтави.

Війна, розв’язана Російською Федерацією проти України, і як наслідок актуалізація потреби в деросіянізації, стала тим зовнішнім чинником, який вплинув на ономастичну галузь загалом і зокрема на такі пропріативи, як емпороніми (у м. Вінниці російськомовна назва магазину «Твои любимые» була замінена на українськомовну «Твої улюблені»), урбаноніми (в Івано-Франківську замість вулиці Лермонтова з’явилася вулиця Героїв Маріуполя), прагматоніми (смартфони Galaxy Z Fold 3 та Galaxy Z Flip 3 нині в окремих країнах функціонують без літери «Z» у назві; замість сиру «Російський» та ковбаси «Останкінська» на полицях супермаркетів Сумщини з’явилися сир «Антиросійський» та ковбаса «Антиостанкінська») та ін.

Ця тенденція охопила й менюоніми окремих закладів харчування м. Полтави у межах благодійної акції Food полк [3]. Проте йдеться не про вилучення й заміну однієї номінації на іншу, а про розширення переліку страв за рахунок додавання нових тематичних назв, зокрема: «*Бандерівські вареники*», «*Морквяні оладки від Арестовича*»; *піци* «*Чорнобаївська*», «*Джавеліна*», «*Байрактар*»; *салат* «*Гадяцьке сафари*»; *гаряче морозиво* «*Слава Україні*»; *м’ясний пиріг* «*Азов*»; *бургер як у Кіма*; *люля-кебаб* «*Байрактар*»; *хот-дог* «*Козацький драйв*»; *деруни* «*Терті москалі*»; *галушки зі смаком перемоги*, *печиво* «*Вівсяна паляниця*».

Названі менюоніми реалізують номінативну (називну), ідентифікаційну (зв’язок менюонімів з реаліями воєнної дійсності – знаковими об’єктами та суб’єктами, локаціями, дискурсами, які набули ознак символу українського спротиву та української ідентичності), рекламну (привернення уваги потенційних клієнтів закладів харчування до страв, що беруть участь у благодійній акції) та впливову функції (формування споживацького інтересу шляхом асоціювання назви з реаліями воєнної дійсності, реалізація клієнтами особистісної потреби в долученні до спільної справи – збору коштів для ЗСУ).

Функції аналізованих менюонімів тісно пов'язані з мотиваційними ознаками, які, як правило, відображають властивості, ознаки чи функцію об'єкта-номінанта [3, с. 46]. У низці досліджень науковці (Н. Євтіфєєва, С. Риженко, С. Шестакова) застосовують термін «семантична мотивація» і в такий спосіб позначають двосторонній процес одного феномена – найменування слова.

За семантико-мотиваційним критерієм аналізовані менюоніми (нові і видозмінені назви страв, традиційних для закладу харчування) можемо класифікувати на такі групи:

1) антропоніми, утворені від власних імен державних і політичних діячів минулого та очільників військово-цивільних адміністрацій, представників Офісу Президента України: *«Бандерівські вареники»* (Степан Бандера – політик, один з головних ідеологів боротьби за незалежність України першої половини ХХ століття, символ національно-визвольного руху), *«Морквяні оладки від Арестовича»* (Олексій Арестович – український блогер, політичний і військовий оглядач, радник керівника Офісу Президента України), *бургер як у Кіма* (Віталій Кім – голова Миколаївської обласної військово-цивільної адміністрації);

2) ойконіми – назви населених пунктів, які стали знаковими в перебігу воєнного протистояння України російському агресорові: *піца «Чорнобаївка»* (Чорнобаївка – село на Херсонщині; станом на 02 травня 2022 року ЗСУ увісімнадцять знищили черговий склад боєприпасів російської армії; за Чорнобаївкою закріпилося конотативне значення «феномен», черговий «епізод» серіалу «Чорнобаївка»), *м'ясний пиріг «Азов»* (Азов – ойконім, який нині є назвою окремого загону спеціального призначення Національної гвардії України), *салат «Гадяцьке сафарі»* (Гадяч – адміністративний центр Гадяцької міської громади Миргородського району Полтавської області; онім виник внаслідок реального факту – «полювання» місцевої територіальної оборони на ворожу військову техніку);

3) назви військової зброї та техніки: *піца «Джавеліна»* (FGM-148 «Джавелін» – переносний протитанковий ракетний комплекс (ПТРК) виробництва американських підприємств Raytheon та Lockheed Martin), *піца*

«Байрактар», люля-кебаб «Байрактар» (Bayraktar TB2 – ударний оперативно-тактичний безпілотний літальний апарат (БПЛА) турецької компанії «Байкар Макіна»);

4) оніми, що мають культурно-національну конотацію: *гаряче морозиво «Слава Україні»* (нова хвиля актуалізації ключового гасла національно-визвольних змагань), *хот-дог «Козацький драйв»* (в основі оніма – епітет, побудований на поєднанні прикметника, утвореного від етноніма *козак*, та жаргонізму на позначення почуття пристрасного запалу, піднесення, натхнення), *деруни «Терті москалі»* (образна назва результату нещадного нищення збройними силами України рашистів), *галушки зі смаком перемоги* (онім, що вказує на традиційну українську страву, до якої додано бажані «смакові якості» результату війни), *печиво «Вівсяна паляниця»* (лексема «паляниця» в масмедійному та побутовому дискурсах стала ідентифікатором української ідентичності).

Отже, проаналізовані менюоніми засвідчують, що власники закладів харчування м. Полтави тематично урізноманітнили складники меню. Неймери або запропонували нові пропріативи, або використали традиційні для закладу менюоніми із додаванням нових лексичних одиниць. В основі процесу мотивації проаналізованих менюонімів – знаково-символічні, впізнавані об'єкти, суб'єкти, локації воєнного дискурсу російсько-української війни.

Джерела та література

1. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький : Авіст, 2008. 546 с.
2. Куликова В. Г., Ковальчук М. В. Меню як різновид гастрономічного дискурсу: перекладацький аспект. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія : Філологічні науки (мовознавство)* : зб. наук. праць. Дрогобич, 2016. № 5 (1). С. 176–179.
3. Шестакова С. Мотивація сучасних українських фітонімів. *Українська мова*. 2010. № 2. С. 44–49.

4. FOOD полк Полтави зібрав за місяць на підтримку ЗСУ та тероборони понад 170 тисяч гривень. *Інтернет-видання «Полтавщина»*. URL: <https://poltava.to/project/7340/> (дата звернення 09.05.2022).

Ірина Царьова,
доктор філологічних наук, доцент,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ДИСКУРС ВІЙНИ: ВЖИВАННЯ ЛЕКСЕМИ *ВІЙСЬКОВИЙ*

Дискурс війни пов'язаний з певними типами оповідей про події. Інтерпретація війни та конфліктів залежить від того, яким чином вони концептуалізуються. Ті або ті наративні схеми по-різному виокремлюють події та визначають їхніх учасників (дійових осіб). Вибір термінів на позначення конфлікту (*війна між державами, громадянська війна, окупація, заморожений конфлікт, холодна війна* тощо) тягне за собою відповідні сюжетні та інтерпретаційні схеми і визначає згідно з ними учасників протистояння (*противників та союзників, ворогів і друзів, місцевих жителів та біженців, партизанів і колаборантів, «своїх» та «чужих»*) та характер відносин, що їх пов'язують [2].

Щодо продуктивності вживання слова *військовий* свідчить кількість уживань цього слова (див. Табл. 1).

Таблиця 1.

Синтагматика вживання лексики <i>військовий</i>	Кількість вживань	Приклади вживань лексики <i>військовий</i>
+ Особа (номінації неофіційного характеру)	16	Працівник (1), командир (1), батько (1), злочинець (1), дитина (1), стратег (1), людина (1), чоловік (1), геній (1), історик (3), представник (1), пенсіонер (1), агент (1), керівник (1)